

De Hommel

CONTACTBLAD IVN Hardenberg - Gramsbergen

Aan tafel bij Wiebe
Livia en de bijen
De imker vertelt
Zoogdieren in het nieuws

BELEEF DE NATUUR!

KAMPEER & OUTDOOR REILING Hardenberg Almelo

Hardenberg ± 4000m²
Almelo ± 900m²

De Grootste Kampeerwinkel van Overijssel!

Kampeerartikelen
Outdoorartikelen
Caravanonderdelen
Wandelschoenen
Gasflessen
Kleding

Winkel / Caravans / Werkplaats

Hardenberg
Loswik 2
7772 TT
T 0523 260996

Winkel

Almelo
Hospitaalweg 4
7607 TV
T 0546 615647

Dechleff's
BOVAG

f Kijk voor meer informatie op onze website: www.kampeerenoutdoorreiling.nl

PEARLE OPTICIENS

Pearle Opticiens Hardenberg
Fortuinstraat 3a
Tel. (0523) 27 16 10

heijink

BOEKHANDEL & UITGEVERIJ

MARKT 23 7772 AE HARDENBERG T 0523-261 392

Wij adviseren u graag over uw verzekeringen, uw hypotheek en bij de aan- en verkoop van uw woning!

VRIELING

- Verzekeringen
- Makelaardij
- Hypotheken
- Bankzaken
- Pensioenen
- Arbodienst

Dedemsvaart | Hardenberg | Zwolle
0523 - 28 27 26 mail@vrieling.nl vrieling.nl

JUMPER de diersuper

OVERWEG JUMPER HARDENBERG

www.overweghardenberg.nl

Hessenweg 17 | 7771 CH | Hardenberg | T. 0523-261684

Kurk en Fineervloeren | Behang | Houten vloeren
Kamerbreed Tapijt | Meubelstoffering | Laminaat
Gordijnen en Raamdecoratie | Interieuradvies
Karpotten | Vinyl en Marmoleum

voor de totale woonbeleving...

Gramsbergerweg 62 Hardenberg
Tel: 0523 - 261 234
www.woonwinkelramaker.nl
info@woonwinkelramaker.nl

woonwinkel
RAMAKER

SERVICE- EN TANKCENTER DE GROOT

AVIA

BRUCHTERWEG 99
7772 BK HARDENBERG
TEL.: 0523-261598

VETOS
IN TOYOTA GESPECIALISEERD

Autobedrijf Gebr. Veurink
Rheezeweg 40a
7771 TG Hardenberg
0523-264456
www.autoveurink.nl

Aan de keukentafel bij Wiebe Tolman.

Door Jacqueline

Omdat "De Hommel" 25 jaar bestaat, besloten we de oprichter van ons blad met een bezoek te vereren. Het is een zonnige dag wanneer ik bij Wiebe aan de keukentafel schuif. Eigenlijk hoef ik niets te vragen, want Wiebe begint direct honderduit te vertellen over hoe het allemaal begon. In het begin werd er een nieuwsbrief rondgebracht om de leden regelmatig te informeren over wat er zoal te doen was. Wiebe had het idee bedacht een krantje te maken, maar dat zou te duur worden. Binnen no time had Wiebe al vier adverteerders gestrikt, samen goed voor honderd gulden. De eerste honderd exemplaren werden gedrukt, maar nog zonder naam. Na een oproep mochten de leden zelf een naam bedenken. Dertien reacties met bijzondere namen van "inktzwammer" tot "luistervink" kwamen bij de redactie binnen. Maar de uiteindelijk gekozen naam zat er niet bij. Wiebe, met zijn redactie, koos bewust voor de naam "De Hommel". Hoe dat zit wil Wiebe wel vertellen. "Buiten vliegt de hommel van bloem naar bloem en het blad "De Hommel" gaat van lid naar lid. De naam ligt ook nog eens makkelijk in de mond". De doelstelling van het blad was om het contact met de leden te verbeteren en kennis met elkaar te delen. Een prettig leesbaar blad voor de gewone mens waarin de natuur centraal staat. In die tijd waren er al veel werkgroepen, iedereen was welkom om actief deel te nemen aan allerlei verschillende activiteiten. De vereniging groeide en "De Hommel" groeide dankzij de inzet van Wiebe mee. Hij zorgde voor afwisselende kopij en enthousiasmeerde de werkgroepen om hun belevenissen en verslagen in te zenden. Dat gebeurde dan ook. Wiebe heeft jarenlang "De Hommel" samen met verschillende redactieleden gestalte gegeven en hij zorgde voor lekkere versnaperingen en de nodige humor tijdens de redactievergaderingen. Natuurlijk had Wiebe zijn eigen vaste rubrieken zoals, het "Collendoornjournaal", waar hijzelf boswachter was en daar de meest bijzondere ontmoetingen had. En niet te vergeten de leerzame "weetjes" waarin hij de flora en fauna belichtte. Wiebe wist de jeugd enthousiast te krijgen voor de natuur en maakte daar weer verslagen van voor "De Hommel". Zo zie je maar Wiebe heeft "De Hommel" groot gemaakt, ook al was het een klein formaat: hij deed niet onder voor "De Hommel" van nu. Wiebe kijkt mij met zijn pretoogjes aan en geeft toe dat hij wel een beetje jaloers is op de mooie kleurenfoto's van nu.

Wiebe met vondeling Mickey de poes

Colofon

De Hommel
Afdelingsblad van de IVNafdeling
Hardenberg/ Gramsbergen.
25ste Jaargang, Nummer 2-2020

Contactadres Secretariaat:
Anerveenseweg 25, 7788 AG Anerveen.
E-mail: secretariaat@ivnhardenberg.nl

Redactieadres:
E-mail: dehommel@ivnhardenberg.nl

Redactieleden:
Cock en Jacqueline Slootweg, Loekie van der Schoor,
Lambert Zandman.

Aan deze uitgave werkten mee:
Aart Bentsink, Jan ten Brink, Henk van Duuren, Ron Goo-
selink, Ariane Kamerman, Livia Leysen, Peter Nieuwen-
huis, Marinus Oogjes, Julian Overweg, Johan Poffers, Loekie
van der Schoor, Cock en Jacqueline Slootweg, Bert Stege-
man, Jan Tempelman, Rinie Termaat, Gerard Timmerman,
Wiebe Tolman, Thirza Wesselink, Lambert Zandman.

Drukker:
Editoo B.V. te Arnhem.

Inhoudsopgave

- 3 Wiebe Tolman / Colofon
- 4 Bijen Bed & breakfast
- 5 Aardhommel / Mierenbroodjes
- 6/7 25 jaar De Hommel
- 8 Boekennieuws
- 9 Spechtenthemadag / De roek
- 10 Buitengroetjes / Aan de wandel / Agenda
- 11 Column / Wist je dat
- 12 Eilandbewoners / Liefde in het voorjaar
- 13 De das / Waarneming
- 14 De imker vertelt
- 15 Marinus Oogjes op tv
- 16 De redactie stopt
- 17 Waarneming
- 18 Bestuur / Werkgroepen

Inleveren kopij

De volgende Hommel zal in september 2020 uitkomen.
Sluitingsdatum inleveren kopij: 1 augustus 2020.
Aantal woorden per artikel: 300 tot 400 woorden.
Graag de foto's apart inleveren als een JPG-bestand.
Mailadres: dehommel@ivnhardenberg.nl
De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden stukken in te korten of te wijzigen.

Bij de voorpagina:
Aardhommel (*Bombus terrestris*)
Foto: Flickr

Bijen Bed & breakfast

Het is mei en dus topdrukte in mijn tuin. De boerenzwaluwen vliegen in pijlsnelle duikvluchten de schuur in om daar een bijzonder kunstig nest te bouwen. Het waterhoentje zwemt luid piepend rond in de vijver. De kikkers plonsen vliegensvlug het water in als ik kom aanlopen. Een groene specht is op de oprit op zoek naar mieren. En, er zoemen bijen in allerlei soorten en maten. Uit onderzoek naar bijen en vlinders in Overijssel (2017) blijkt dat er in onze provincie 230 soorten voorkomen. In Nederland zijn dat er 358. Zo veel soorten vliegen er helaas niet in mijn tuin. Maar, wat prachtig die diversiteit! Verschillen in uiterlijk: groot, klein, harig, glimmend, rossige en zwart. Verschillen in hoe en waar ze hun nesten bouwen. In hun bloemvoorkeuren. In solitair of sociaal leven.

De nummer 1

Bijen zijn de nummer 1 van onze bestuivers. Doordat zij, anders dan bijvoorbeeld vlinders, nectar én stuifmeel nodig hebben, bezoeken ze heel veel bloemen. Planten, maar ook mensen en bijvoorbeeld vogels zijn afhankelijk van bestuiving door insecten. Zonder bestuivers wordt het magertjes bij de groente- en fruitafdeling van de supermarkt en kan ik mijn appel- en bessenogst wel op mijn buik schrijven. En voor de vogels zijn er geen lijsterbessen of zaden meer te vinden.

Bijenlandschap

Om het de bijen zo veel mogelijk naar de zin te maken voorzie ik ze van een rijk gesorteerde bed & breakfast. Er zijn beschutte rommelhoekjes, dood hout, zandige plekjes, takkenrillen, oude stenen muurtjes en veel bloemen met nectar en stuifmeel. In het gras de geel glanzende boterbloemen, rode klaver en het paars kruipend zenegroen. Overal komt bernagie (komkommerkruid), kaasjeskruid en roze en paarse akelei, echte koekoeksbloem en ratelaar op. Pinksterbloemen, grote wederik en kattenstaarten houden van natte voeten en breiden zich uit rondom de vijver. Allemaal eenvoudige wilde planten, die ik alleen maar hun gang hoeft te laten gaan, want de bijen zorgen voor bestuiving en verspreiding. Zo geniet ik van de zoemende bijen en een tapijt van wilde bloemen.

Bloemen, bloemen en meer bloemen

We wonen in een prachtige groene provincie, maar de bloemen zijn goeddeels uit onze omgeving verdwenen. Let er maar eens op. "Je ziet het pas als je het door hebt", om onze beroemdste Nederlandse voetballer te citeren. Dus, breng ze terug in je tuin, op bedrijventerreinen, in parken, in bermen, in straten, op parkeerterreinen, schoolpleinen, langs waterkanten, natuurgebieden, weilanden, op campings en op je balkon of dakterras. In je tuin kun je kiezen voor bijenplanten en eventueel inheems (en biologisch) bloemzaad passend bij de plek en grondsoort. Verder heeft langzaam maar zeker verschrallen van de bodem en minder en laat maaien (pas nadat de bloemzaden zijn verspreid) de voorkeur. Sneller resultaat levert het afgraven van de voedselrijke toplaag en met beleid bijzaaien met het juiste zaadmengsel.

Gratis bijenpakket

Wil je meer weten over bijen en hoe je hun leefomgeving kunt verbeteren? De Bijenbeweging Overijssel biedt alle Hommel lezers een gratis pakket aan met een prachtig Bijenmagazine, Bijengidsje en bloemenkaart. Ga naar www.bijenbewegingoverijssel.nl en bestel dit pakket. Tot zo lang de voorraad strekt.

Meer weten?

Bestel het gratis bijenpakket van de Bijenbeweging Overijssel. Voor tuinarchitecten, kwekers of zaadleverancier die ecologisch werken kun je terecht bij de Vakgroep Wilde Weelde.

En op www.insectenplanten.nl of www.drachtplanten.nl/top10inheems vind je heel veel suggesties voor bijenplanten.

Livia Leysen, projectleider Bijenbeweging Overijssel

Paardenbloembij. Foto: Menno Reemer

Jan, de aardhommel vertelt

Dag beste lezers en lezeressen, ik zal mij eerst even voorstellen: ik ben Jan, een hommel. Niet zomaar een hommel, maar een aardhommel, een *Bombus terrestris*. Dat betekent 'gebrom, gezoem'. Ik ben één van de 29 hommelsoorten in Nederland, maar ik ben ook gewoon een bij, al zie ik er anders uit dan de meeste bijen. Van nature kom ik voor in Europa, nabij de kusten van Noord-Afrika en in West- en Centraal-Azië. Ik vind mijzelf best wel mooi en aardig en laat mij dan ook graag op de foto zetten. Ik woon wel met zo'n 300 tot 600 werksters - en mijn koningin - in de grond in een nest. Dat nest ligt soms wel tot 1,5 meter diepte. De koningin is groter (20-23 mm) als ik (14-16 mm), werksters (11-17 mm) kleiner. Ik hou van mijn koningin en van mijn werksters. Ze zijn belangrijk voor de instandhouding van mijn soort. We zijn dan ook een sociale familie, we helpen elkaar. Mijn koningin leeft het langst, tot wel een jaar; de werksters en ik leven korter, vaak maar enkele weken of maanden. Samen met mijn koningin zorg ik voor nageslacht. Ik hou veel van planten met stevige bloemen, zoals vingerhoedskruid, salie, wilde marjolein, munt, kattenkruid, petunia, viooltjes, lupine, smeerwortel, longkruid, dovenetel, helmkruid. En als ik planten tegen kom met witte, lila, paarse of blauwe bloemen, dan word ik helemaal blij. Ik ben een goede bestuiver van planten en fruitbomen en daarom van groot belang voor de vorming van zaden en vruchten. Ook voor groenten, zoals paprika's en tomaten. Kortom: ik ben een mooi en nuttig diertje, zowel boven- als in de grond. Maar...dat mooie en nuttige diertje heeft het best lastig tegenwoordig. Zo worden we onder andere "gepest" met allerlei soorten van pesticiden, met kleiner wordende habitats en de mechanisering van de landbouw. Ook verdwijnen er voor ons belangrijke planten en bloemen. Ik moet soms hele weilanden en akkers overvliegen, zonder iets te vinden. Ik ben namelijk altijd op zoek naar nectar en stuifmeel. Dus moet ik steeds meer hommelvlieguren maken. Wel fijn is het te merken dat er steeds meer aandacht komt voor onze soort en ons nut. Meer kruidenrijke graslanden, meer bloemenperkjes, bijenhottels enzovoort. Goed bezig mensen! Hou vol! Dan zijn we er over 25 jaar ook nog voor jullie! Met een zoemende groet, Jan.

Tekst: Lambert Zandman

Foto: <https://www.bestuivers.nl/wilde-bijen/bijenportretten/hommels>

Aardhommel (*Bombus terrestris*)

Mierenbroodjes op het menu

Vingerhelmbloem bloeit meestal rond maart/april, afhankelijk van het weer. De plant bloeit vrij kort, zeker met slecht weer. Eenmaal uitgebloeid is het wachten op het rijpen van de vruchtjes. Let op wanneer de peulachtige vruchtjes geel zijn en opengaan. Binnenin zitten gitzwarte zaadjes, met een wit uitsteekseltje. Dat uitsteeksel is het beroemde mierenbroodje. Dit olie- en vetrijke aanhangsel maakt de zaden aantrekkelijk voor mieren om te verslepen en richting nest te brengen. Veel soorten die door mieren verspreid worden, zoals vingerhelmbloem en sneeuwklonje, buigen hun stengels met de rijpe zaden naar de grond. Zo zijn de zaden nog makkelijker voor mieren bereikbaar. Er zijn veel meer planten met een mierenbroodje bijvoorbeeld holwortel, maarts viooltje en stinkende gouwe. Naar schatting zou ongeveer 15% van de Nederlandse wilde planten door mieren verspreid worden. Overigens gaat het maar om kleine afstanden, vaak niet meer dan zo'n twee meter. Zaden worden gelukkig ook op andere manieren verspreid. Er zijn zelfs zaden zonder mierenbroodje die toch door mieren verspreid worden, zoals knikkende vogelmelk. Het is leuk om soorten met mierenbroodjes in de tuin te hebben. Wie heeft er nu een mier als tuinman? Vanwege die mieren is het goed om, zeker in het voorjaar, niet te schoffelen op open, zonnige plekjes. Soms duurt het jaren voordat de juiste mierensoort aanwezig is (niet elke soort versleept zaden). Als er opeens in een straal van een paar meter rond de moerplanten zaailingen verschijnen is de kans groot dat ze de tuin bereikt hebben. Om hun werk niet teniet te doen is het handig om de kiemplanten te leren kennen en te laten staan. Van vingerhelmbloem en andere voorjaarssoorten heb je niet snel genoeg, bovendien zijn ze al vroeg weer verdwenen.

Bron: Vroege vogels

Vingerhelmbloem

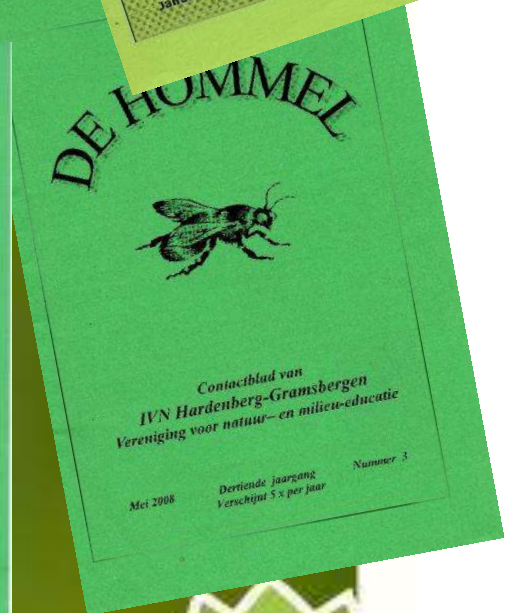
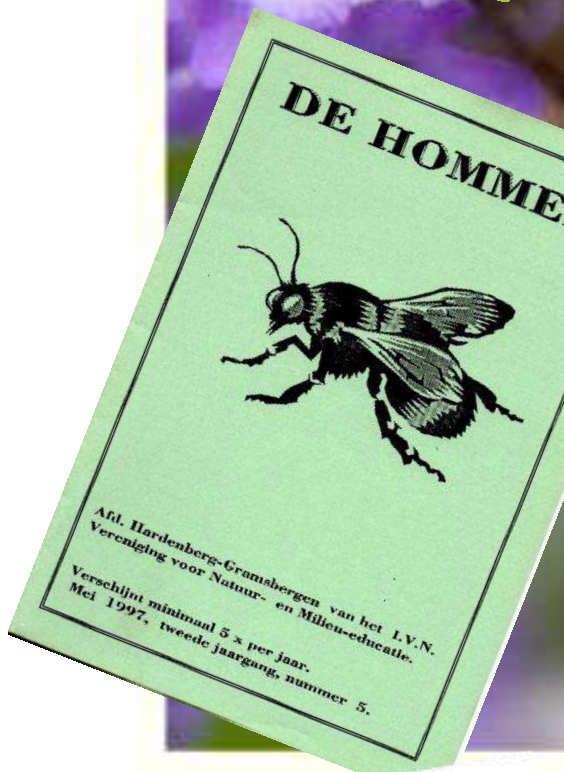
De Hommel in de loop der jaren

De Hommel

CONTOUR VAN IVN Hardenberg - Gramsbergen

De Hommel

25 jaart

BELEEF DE NATUUR!

Knipsels uit 25 jaar De Hommel

VOORWOORD

Het is ons een genoegen U hierbij het eerste exemplaar van ons eigen afdelingsblad aan te mogen bieden. Hoewel het krantje nog in de kinderschoenen staat, hopen we onze lezers er toch een plezier mee te doen.

Voorwoord van de redactie uit de 1ste Hommel van juni 1995.

UILEBALLEN UITPLUIZEN

Op 28 december vorig jaar 1995 was ik gaan uileballen uitpluizen van het I.V.N. voor de jeugd.

Uilenballen pluizen met Iwan van Zon. Hommel januari 1996.
In het gebouw van de scouting werden activiteiten georganiseerd

4 meter hoog is dit kauwennest.
En 4 meter in omtrek.
Wilt u dit eens zien?
Op 15 en 16 Maart krijgt u de gelegenheid!
Tevens kunt u kennis maken met I.V.N. Hardenberg/Gramsbergen.

Kauwennest gevonden door Hillie Wanining-Vos. Hommel mei 1997.
Dit nest is door haar gevonden en genoot belangstelling van de Vogelbescherming in de persoon van Nico de Haan.

PADDENSTOELNEXCURSIE ENGELANDSE BOS

Zaterdagmiddag 14 september 1996. Kor te Velde was onze excursieleider en het was maar goed dat hij er was, want anders waren we voor het vallen van de avond nog niet thuis geweest. Onze paddenstoelenexpert Steef Koning wist n.l. bij elke paddestoel zoveel te vertellen, dat hij regelmatig door Kor moest worden aangespoord om zich naar een andere plek te verplaatsen. Wat weet die man veel van paddestoelen! Hij is goud waard voor de paddestoelenliefhebbers onder ons en wie dat nog niet is, wordt het nu wel, o.a. door zijn enthousiasme en zeer boeiende manier van vertellen.

Paddenstoelen horen erbij in december 1996

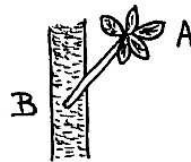
HOEVEELHEID WATER OP AARDE

"Zuinig met water" is een bekende slogan. Het zal duidelijk zijn wat er mee wordt bedoeld. We kunnen bij grove benadering uitrekenen hoe het zit met de hoeveelheden water. We maken daarbij verschil in tussen oppervlaktewater, grondwater, zout water, zoet water, enz. De vraag komt dan op: hoe zit het met de totale hoeveelheid drinkwater?

Zuinig met water is van alle tijden. Mei 1997

WAAROM HEET DE KASTANJE OOK WEL PAARDEKASTANJE ?

Als antwoord op bovenstaande vraag krijgt men vaak te horen: "Omdat paarden graag kastanjes lusten". Ik weet niet of dit inderdaad zo is, maar het antwoord is in ieder geval niet goed! De naamgeving komt uit een heel andere hoek en heeft alles te maken met de zogenaamde bladlitteken op de kastanjetak. Ik zal dit met een tekening proberen duidelijk te maken.

Het kastanjeblad bestaat eigenlijk niet uit één, maar uit 5, soms 7 bladeren, welke zich wel aan één steel bevinden (A).

In de herfst zien we, dat eerst de 5 (of 7) bladeren afvallen en pas later de steel.

De kale steel wordt door een zogenaamde okselknop van de tak weggedrukt (B).

Hierdoor ontstaat op de tak het "bladlitteken" (C).

Als we dit litteken nauwkeuriger bekijken, dan heeft dit precies de vorm van een hoefijzer.

In principe is het een afdruk van de bladsteel, waarin de 5/7 voedingskanaaltjes van de eigenlijke bladeren als echte "spijkerkragen" zichtbaar zijn.

Het aldus ontstane "hoefijzer" is er dus de oorzaak van, dat de kastanjeboom ook wel wordt aangeduid met haar tweede naam "Paardekastanje". De wetenschappelijke naam van deze van oorsprong uit Griekenland komende boom wijst ook al in die richting: *Aesculus Hippocastanum*.

En of paarden ook graag kastanjes lusten? Ik zou het echt niet durven zeggen.

Wiebe Tolman.

De voorloper van Wiebe's weetjes. Augustus 1996

VERSLAG LEDENEXCURSIE DRENTSE A H.Lutjeboer.

Ik citeer: Neem het stroomdalletje van de Drentse A: een landschap van een verrassende, adembenemende schoonheid. Meanderende beekjes, velden vol witte orchideeën, een rijk dierenleven. Een sprookje voor minnaars van rust en natuur. (Algemeen Dagblad van 5 augustus 1995). Precies: in zo'n gebied voelen wij, IVN-ers, ons thuis.

Ook excursies werden georganiseerd zoals in augustus 1995

GEWONE PAD (Bufo Bufo)

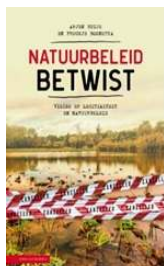
S.Koning.

Voor de mens is de gewone pad de belangrijkste bondgenoot in de strijd tegen schadelijk gedier- te op onze landbouwgronden en in onze tuinen. Als nachtdier vult hij de tijd op met het eten van een bepaald soort slakken (Gastrodua) die alleen 's nachts tevoorschijn komen. Ze voeren zich ook wel met duizendpoten (Arthropoda) en wormen, terwijl de grotere wijfjes ook wel eens een kikker of een muis verslinden.

In maart 1996 werd de pad besproken

Een rubriek met mooie, dunne en dikke boeken door Aart Bentsink.

Arjen Buijs / Froukje Boonstra: Natuurbeleid betwist

Is verschenen in april 2020 - Natuur of economie? Wie heeft het voor het zeggen? Sinds de discussie over stikstof ligt de natuur onder vuur. Zit Nederland op slot door natuurwetgeving, of moet de natuur juist beter worden beschermd? In Natuurbeleid betwist geven 13 wetenschappers, filosofen, beleidsmakers en actieve burgers hun kritische visie op het huidige natuurbeleid en de steun daarvoor in de samenleving.

Essays over de toekomst van het natuurbeleid
Gerenommeerde auteurs (Bas Haring en anderen)
Kritische visies vanuit verschillende disciplines

Uitgeverij: KNNV. ISBN: 9789050117456. Euro: 19,95

F.Bos / M.Wasscher / W.Reinboud: Veldgids Libellen

Voor iedereen die snel en betrouwbaar alle libellen van Europa wil herkennen en determineren. Deze veldgids combineert heldere beschrijvingen met veel achtergrondinformatie, waarnemingstips en goede, duidelijke foto's van het mannetje én vrouwtje. De beste fotogids op dit gebied.

100 Noord- en Midden-Europese soorten juffers en echte libellen herkennen.

Ecologie, leefwijze, verspreiding, herkenning en bescherming.

Foto's van mannetje en vrouwtje en detailtekeningen, extra aandacht voor variatie in tekening en kleur bij 'moeilijke' soorten.

Waarnemingstips, verspreidingskaartjes voor de soorten van de Benelux, overzicht van de libellen van Zuid-Europa

Een toegankelijke gids voor beginners en gevorderden. Geschreven door Nederlandse topauteurs.

Uitgeverij: KNNV. ISBN: 9789050115087. Euro: 28,95

Literair Vogel tijdschrift: De Scharrelaar

Een literair tijdschrift over vogels en vogels kijken, dat was er nog niet. Ja, er zijn de bekende natuur-glossy's en ledenbladen. De adembenemende fotografie doet daar het meeste werk, en dat is mooi. De stukken zijn hoogst informatief. Maar in die visuele weelde missen wij toch iets: de bezieling en de bezetenheid, gevangen in woord, en een enkel beeld. We verlangden naar een nieuw gebied. Een eigen biotoop, een reservaat waarin het knettert en tettert, zindert en zingt, vloeiend uit de pennen van vogelaars met liefde voor schrijven of schrijvers met liefde voor vogels.

De scharrelaar dus. Tweemaal per jaar vertoont hij zich, gelijk de vogeltrek: eenmaal in het voorjaar, eenmaal in de herfst.

Uitgeverij: Atlas Contact. ISBN: verschilt per nummer. Euro: 14,99

Lekker lezen voor kids

Hanneke Holwerda: Struinen door de Schepping.

Kinderen houden van de natuur! Ze rennen door het gras, bestuderen vlinders en bouwen hutten of vloten. Dit natuurboek verbindt het genieten van de natuur met het geloof in de Schepper. Naast informatieve weetjes over landschappen, dieren en planten lees je Bijbelteksten en vind je creatieve opdrachten. In het hoofdstuk over water lees je over de Jezushagedis, bestudeer je waterdiertjes en geef je ze net als Adam namen. Andere hoofdstukken gaan over de zee en het strand, het bos en de achtertuin, met informatie per seizoen

Uitgeverij: Columbus. ISBN: 9789085433347. Euro:15,99

Groene specht (man). Foto Ron Gooselink (Facebook)

Vogelwerkgroep

Spechten themadag

Afgelopen 13 maart vond de (voorlopig) laatste IVN-excur­sie plaats in de boswachterij Hardenberg. Deze excursie werd georganiseerd door de vogelwerkgroep om wat extra nadruk te leggen op het leren van de verschillen tussen vijf bekende spechtensoorten in de boswachterij. Naast de veelvoorkomende grote bonte specht werden de middelste- en kleine bonte specht behandeld en de groene- en zwarte specht. Al deze soorten waren al eerder in de boswachterij Hardenberg gehoord of gezien. Alle deelnemers kregen een A4'tje met daarop foto's en kenmerken van de spechten als geheugensteuntje. En zo gingen we van start om 7 uur 's ochtends. Tijdens het wandelen werd er onder leiding van Julian Overweg, Jari Kampjes en Thirza Wesselink nauwkeurig geluisterd naar het fluitconcert van die ochtend. Verschillende vaktermen kwamen langs zoals de vinkenslag en werden er tips gegeven hoe men voortaan zelf vogels kan herkennen aan hun zang. Zo klinkt de boomklever soms als een autoalarm, zingt de tiftjaf zijn eigen naam en klinkt een koolmees als een fietspomp. Doordat de route zowel door bos als door de heide liep leerden we kenmerkende soorten voor die biotopen. Terwijl we de glanskop hoorde en zagen in het bos werd de boomleeuwerik gezien in een boom op de heide. Tussen het luisteren door was er ook de mogelijkheid om met de verrekijker of camera de vogel te vinden die het geluid produceerde. Dit was soms nog best lastig, maar samen kregen we de vogel vaak wel in beeld. Dit was onder andere het geval bij de grote lijster die "in de derde spar van rechts zat, net boven de eerste zijtak naar rechts en tussen de twee eiken door" te zien was. Ook het vuurgoudhaantje liet zich zien nadat we bij de hulst bleven wachten. Maar de spechten waarvoor we eigenlijk kwamen? Alleen de grote bonte specht liet zich horen en meerdere keren zien. Hierdoor was het wel mogelijk om de kenmerken van deze soort aandachtig te bekijken. Naast dat deze grote bonte specht groter is dan de middelste en kleine bonte specht, heeft deze soort ook een knalrode "broek" aan. Deze is bij de andere zwart-witte spechten niet of in mindere mate aanwezig. Ook werd belicht dat het mannetje een rode vlek op het achterhoofd heeft en het vrouwtje niet. In totaal zijn er 30 soorten vogels gezien en gehoord die ochtend en kwamen we als extraatje ook 3 reeën tegen. Vroeg uit de veren gaan loont dus zeker.

Thirza Wesselink

Ik hou van dieren, behalve van..... roeken

Mensen zeggen graag dat ze van de natuur houden en van dieren. Maar velen vallen al gauw door de mand. De een heeft last van mieren, de ander van steenmarters, vlermuizen, kraaien, vliegen, eksters, roeken, mollen en er is vast wel nog veel meer aan dit lijstje toe te voegen. Hoezo last? Al deze dieren bestaan en hebben zo recht op hun eigen plekje in deze wereld. Probeer eens om er op een andere manier naar te kijken en als het echt niet anders kan, zoek dan naar milieu- en diervriendelijke oplossingen.

Dit keer gaat het over de roek, een prachtige, parmantige, zwarte vogel. Maar.....oh oh.....wat kunnen ze een lawaai maken. Je zult er maar dichtbij wonen!

Roeken zijn kolonievogels. Onderling communiceren ze uitgebreid over voedsel en sociale aangelegenheden. Het menu is veelzijdig. Zo eten roeken vooral ongewervelde bodemdieren, maar ook aas (!), zaaigoed en eetbaar afval dat mensen achterlaten. Roeken kennen een opmerkelijk foeragegedrag, door vaak met een groot deel van de kolonie op bepaalde weilanden of akkers te verpozen. Het zijn slimme vogels, die al snel weten waar veel en voedzaam eten te vinden is. Ze foerageren met een aparte, stijve loop, daarbij af en toe de snavel in de grond stekend.

Roekenkolonies bevinden zich vaak in vrijstaande, hoge groepen bomen (bijvoorbeeld populieren) langs (snel)wegen, treinsporen of kanalen; ook wel in dorpen. In de buurt liggen graslanden waar ze hun voedsel zoeken. De slordige nesten worden in de toppen van de hoge bomen gebouwd. Een roekenkolonie kan soms wel uit 1.000 nesten bestaan, hoewel de meeste kolonies toch beduidend kleiner zijn. Het legsel telt vaak 4 eieren, maar kunnen er 2 tot 7 zijn, die 16 tot 18 dagen bebroed worden. De jongen zitten 30 tot 36 dagen op het nest en kunnen goed vliegen na 42 tot 45 dagen.

Tekst: Ariane Kamerman

Foto: Johan Poffers

De roek. Foto Johan Poffers

Een hachelijke onderneming

Het is droog en dus stappen we regelmatig vol goede moed op onze gewone fiets. Nu lijken veel fietspaden op elkaar, maar we nemen meestal de mooiste-, bochtigste- en midden in de natuur- routes. Het is verstandig om verschillende dagen en tijden uit te proberen, wil je een beetje van het fraaie voorjaar kunnen genieten zonder brokken te maken. De lentegeuren komen ons tegemoet wanneer we het wagen op pad te gaan. De tjiftjaf, de specht en zelfs de koekoek, samen met een pittig windje, klinken ons als muziek in de oren. Net nu we een buizerd op een paal zien zitten, volgt er een hoop onverstaanbaar geschreeuw achter ons en we schieten de berm in. Een peloton wielrenners, bij wie de regels blijkbaar nog niet zijn doorgedrongen, rijden ons van het fietspad. Even later gaan we weer verder en proberen te genieten van de omgeving. In de verte, in tegenovergestelde richting, komt ons weer een peloton tegemoet met dit keer senioren op e-bikes. Niet alleen hebben ze snelheid, maar ook nog een hoop met elkaar te beschreeuwen en ze gaan geen meter opzij! Wéér die berm in. Het lijkt wel alsof er allemaal familie-uitjes op het fietspad vertoeven. Dikke rijen met slingerende kinderen, mountainbikers, honden in fietskarren, echt de gezelligheid ten top. Rustig een fietstochtje maken is een hachelijke onderneming geworden. Wij mijden de fietspaden vol dwarsliggers en nemen "gewone" weggetjes lang boerderijen en ruisende bomenrijen en horen de vogels weer. We rusten uit in de berm en nuttigen onze geplette broodjes. De rustpunten zijn helaas nog gesloten, dus géén thee. Hoog in de blauwe lucht cirkelt de buizerd en je hoort zijn roep, zou het dezelfde zijn?

Buitengroetjes, Jacqueline

Buizerd. Foto: Jan Tempelman

Welkom

Onze nieuwe IVN-leden:

Dhr. R. de Groot, Bruchterveld
Monique Salomons, Vasarosbec Hongarije

Plantenwerkgroep

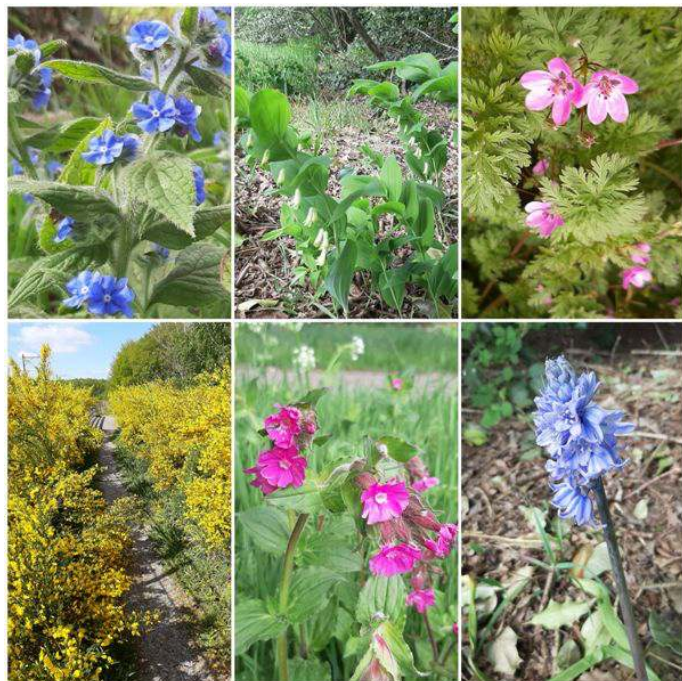
Alleen aan de wandel

Vorige zomer heb ik voor het eerst meegedraaid in de Wildeplanten werkgroep. Heel leerzaam en ook erg gezellig. Helaas kunnen we nu niet samen op pad. Dus maak ik vandaag op 4 mei alleen een wandeling en kijk wat er op m'n pad komt.

Ik neem de rode route van de wandelknooppunten tussen Mariëenberg en Oud-Bergentheim. Vanaf de parkeerplaats vlak voor Mariëenberg links slinger je gelijk een bosje door en zie ik akkerhoornbloem, stinkende gouwe, boshyacinten en lelietje-van-dalen. Dan door Mariëenberg en daarna langs het spoor tussen bedwelmend geurende brem. Ogen dicht en genieten! Later, op een verrassend leuk bospadje een lijsterbes in bloei, ook al zo'n heerlijke geur. Verder zie ik dalkruid, smeerwortel en salomonszegel. Uit het bos gekomen, zijn de weilanden en bermen op sommige plekken paars gekleurd door de reigersbekken. Nu langs een vistrap en een brug over, langs het water pinksterbloemen, boterbloemen, zuring en weegbree. Nogmaals langs een vistrap voor ik bij de Distelbelt aankom. Heerlijk weids uitzicht. Verder langs het pad margrietten, dagkoekoeksbloem, witte dovenetel, muizeoor en een eerste lupine. Dan..... een verrassing: het prachtigste blauw van de ossetong zomaar langs het weggetje. Het laatste stukje weg slingert tussen een wal met bomen door.

Wat een paradijs voor vogels hier. Na ongeveer 6 km ben ik weer bij het beginpunt.

Tekst en foto's: Rinie Termaat

Agenda

Jeugd: voor info
De Koppel, 0523-273388

Volwassenen: voor info Baukje Reitsma,
0524-562444

Column

Torenavalken

Mijn wandeling brengt me op een afgelegen landweg. Een bos links van me, rechts weilanden en verderop worden akkers machinaal bewerkt. Vanaf de boszijde schieten plots twee torenvalken in duizelingwekkende vaart langs me heen. Even snel als ze gekomen zijn verdwijnen ze uit het zicht om een moment later in een zelfde ritueel voorbij te flitsen. Ze draaien cirkels, waarbij het mannetje op het vrouwtje jaagt. Ze zijn aan het baltsen. Vanuit een verderop gelegen boerderij komt een man naar buiten om het spektakelstuk te volgen. Ik loop in zijn richting en de man in overall vraagt me wat die beesten bezielt. Ik geef uitleg en als ik zeg dat torenvalken roofvogels zijn zie ik zijn gezicht betrekken. Hij heeft het niet op roofvogels, want die verdrijven volgens hem de weidevogels. Om hem gerust te stellen vertel ik dat de torenvalk hoofdzakelijk op muizen jaagt en bij een tekort aan muizen ook wel sprinkhanen, kikkers of jonge ratten eet. Dat er ook wel eens een zangvogeltje wordt verschalkt laat ik wijselijk achterwege. "Ik zat net achter de bak koffie, wil je ook een bakje?" Dat wil ik wel en even later zijn we in gesprek over zijn bedrijfsvoering, het milieu en de terugloop van het aantal weidevogels. Ik breng het gesprek terug op de torenvalken en vraag of hij weet waar in de buurt valkenkasten hangen. Dat weet hij niet en volgens hem hangen ze ook niet in de wijde omtrek. Ik wijs naar de bosrand, de weilanden en de akkers en zeg dat als er muizen zijn het een ideale leefomgeving is voor torenvalken. Het enige dat ontbreekt, is een valkenkast en dan moet je toestemming hebben van de bosbeheerder. Dat blijkt hij zelf te zijn en een tel later heb ik hem, in een opwelling, toegezegd er wel een valkenkast neer te willen hangen. "Kun je straks vanuit je luie stoel toezien hoe de muizen gevangen worden!" Het idee spreekt hem aan en hij geeft zijn toestemming. "Hang er maar zo'n kast neer. Ik wil wel eens zien of je gelijk hebt. Torenavalken zijn het hè!" Belofte maakt schuld en ik ga direct aan het werk. Een gesloopte zandbak verschaft me het nodige hout en in een dag of twee is de kast kant- en- klaar. Ik inspecteer de bosrand, zoek een geschikte boom en vraag me af hoe ik, in coronatijd, de kast naar boven kan krijgen. Na enig denkwerk heb ik de oplossing. Als de ladder staat, een touw over een hoge tak is gewerkt en vastzit aan een haak op de kast, loop ik naar de boerderij en ga op zoek naar de boer.

Ja, hij wil wel helpen en met een paar flinke halen is de kast op de juiste hoogte en timmer ik hem vast. "Laat die torenvalken maar komen. Ik hoop het, want ze staan op de rode lijst*!" doceert de boer. Het blijkt dat hij huiswerk heeft gedaan en zich goed heeft ingelezen in het wel en wee van torenvalken. Of er nog kosten aan verbonden zijn vraagt hij me zelfs. Nee, beslist niet! Met zijn enthousiasme en betrokkenheid bij de torenvalken heeft hij me al betaald en dat is me meer waard dan klinkende munt.

Tekst en foto: Henk van Duuren

* rode lijst (vogels): hierop staan de bedreigde vogelsoorten in Nederland.

Foto: Julian Overweg

Wist je dat:

- de egel verre familie is van de mol en de spitsmuis
- een egel tussen de 5000 en 7000 stekels heeft
- die stekels eigenlijk aangepaste haren zijn
- egels op hun buik vacht hebben,
- en dat hij elke stekel individueel met een klein spiertje kan opsteken
- de stekels net als bij mensenhaar uitvallen en opnieuw groeien, en dat een stekel ongeveer een jaar mee gaat
- er twee soorten bestekeling zijn, recht en door elkaar (gekruint)
- een egel een staartje heeft (2 centimeter)
- egels aardig kunnen klimmen, bijvoorbeeld in een klimopheg, maar niet in bomen
- de stekels ook als een soort airbag werken als ze vallen.
- een egel dichtbij best goed kan zien, zelfs in het donker
- de zwangerschap ongeveer 35 dagen duurt, en de baby's doof, blind en met de stekels onderhuids worden geboren
- die stekels binnen een uur verschijnen en wit zijn
- na 36 uur de bruine stekels al verschijnen
- de baby's pas na 14 dagen hun ogen openen
- heel jonge egeltjes opspringen als ze zich bedreigd voelen
- een nest kan bestaan uit tussen de 2 en 8 baby's, gemiddeld 4 à 5
- ook egels eerst een melkgebit hebben
- baby-egels piepen als vogeltjes om hun moeder te roepen
- de moeder-egel de jongen alleen opvoedt
- de moeder na 6 tot 8 weken haar jongen verlaat
- de jongen van een nest vaak de eerste winter bij elkaar blijven, voor de warmte?

Bron: Egelopvang Haarlem.

Zoogdierwerkgroep

Eilandbewoners

De Loozense line. Ooit begonnen als bastion van Napoleon en nu een natuurgebied met recreatie. Met de pont of brug kun je op het eiland in de Vecht komen om daar rond te lopen of te fietsen. Hoewel men vaak spreekt van onbewoonde eilanden is dit hier niet het geval. Naast de Soay schapen en de vele vogels wonen en foerageren zijn er ook verschillende zoogdieren. Zo werd er op 5 april namelijk een interessante ontdekking gedaan. Enkele redelijk dikke wilgentakken waren namelijk doorgeknaagd door Europa's grootste knaagdier: de bever. Reden genoeg om verder langs het water te gaan speuren naar sporen. Hoewel er geen nieuwe beversporen werden gevonden kon er wel een nieuwe zoogdiersoort toegevoegd worden aan het lijstje. In de modder stonden namelijk meerdere prenten (pootafdrukken) van een wasbeerhond. Hoewel de afdruk lijkt op die van een hond, zijn de voorste twee tenen onderaan met elkaar verbonden en heeft hij een wat rondere print. Na dit te hebben doorgegeven aan Staatsbosbeheer is er een wildcamera geleend om de locatie voor een paar weken te observeren. Deze wildcamera reageert op warmte en beweging. Als er dus een zoogdier voor langs komt lopen begint de camera met filmen. De camera is vervolgens langs de Vecht gehangen naast het loopspoor van de wasbeerhond en vlak bij de beversporen. Elke week werd de camera uitgelezen en werden de beelden geanalyseerd. Na enkele problemen met de instellingen van de camera zijn er uiteindelijk toch meerdere zoogdieren waargenomen met de camera. De meest voorkomende bezoeker was de steenmarter. Deze steenmarter is meerdere keren lang de camera gelopen en ging er zelfs even mooi voor staan. Dat de boommarter en steenmarter op elkaar lijken werd bewezen door een andere marter die langs kwam. Steenmarter en boommarters kunnen met zekerheid aan de hand van de ondervacht kleur van elkaar onderscheiden worden. Aangezien dit niet te zien is op de camerabeelden was deze marter vanwege zijn grote oren een twijfelgevalletje. Naast deze marters werd er ook één keer een vos waargenomen die langs kwam rennen. De soorten waarvoor we eigenlijk de camera neer hadden gehangen schitterden helaas door afwezigheid. Maar we blijven uitkijken naar sporen van zowel de wasbeerhond en bever. Want die maken het Vechtdal een paar soorten rijker!

Thirza Wesselink

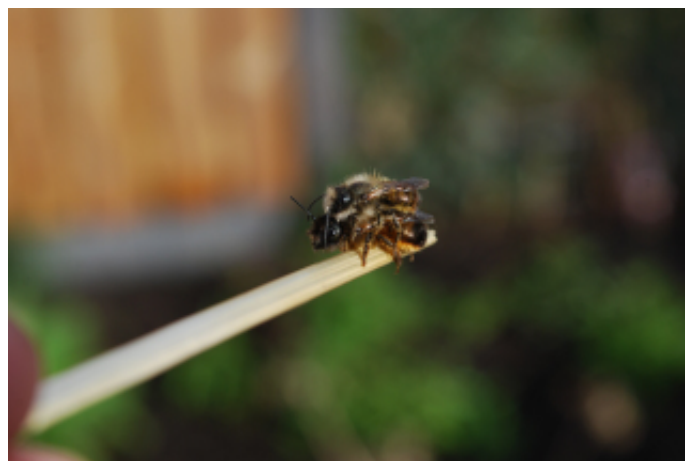

Knaagsporen bever. Foto: Thirza Wesselink

Wasbeerhond prent. Foto: Thirza wesselink

Natuurlijke liefde in het voorjaar

Parende rosse metselbijen. Foto: Thirza Wesselink

Moeder wilde eend brengt kroost naar de opvang. Foto: Bert Stegeman

De das

Ook al is de das met zijn zwart-wit gestreepte kop en grootte een opvallende verschijning, maar weinig mensen hebben dit dier in levenden lijve gezien. Dit komt onder andere door zijn schuwe aard en zijn nachtelijke levenswijze. Zo schieten dassen hun burcht weer in als ze onraad bespeuren en komen ze alleen buiten als het begint te schemeren.

De burcht is het ondergrondse huis van de das. Het bestaat uit een netwerk van verschillende tunnels en kamers die met elkaar verbonden zijn. Een klein hoogteverschil, geen wateroverlast en goede graafbare grond zorgen voor goede omstandigheden om een burcht te maken. Deze burchten kunnen dan ook tientallen jaren tot soms eeuwen in gebruik zijn door dassen. Andere dieren zoals konijnen of vossen maken ook gebruik van deze burchten en leven soms samen met dassen als de burcht groot genoeg is. Van half januari tot en met maart worden de jonge dassen geboren. Ze zijn dan niet langer dan een vinger en blind. Na 8 weken komen ze voor het eerst boven de grond. Vaak blijven ze dan spelen op de burcht terwijl een van de oudere broers of zussen van vorig jaar ze in de gaten houdt.

In mei en juni worden vaak door vrijwilligers dassen geteld. Dit doen ze door vlak bij de burcht te gaan zitten. Om het tellen zo goed mogelijk te laten verlopen en om de dassen niet te verstoren moet er rekening met een aantal dingen rekening worden gehouden. Hoewel dassen niet heel goed kunnen zien, kunnen ze veel beter ruiken en horen. Daarom is het belangrijk om zo bij een burcht te gaan zitten dat de wind in je gezicht blaast. Het helpt ook als je stil zit, donkere kleding aan hebt en niet sterk ruikt. En dan is het wachten terwijl het langzaam donker wordt. Voor de dassen allemaal naar buiten komen kijkt één of de kust veilig is. Met de neus in de lucht, druk snuffelend. Als alles veilig is komt de familie één voor één naar buiten. Na wat krabben, graven, bed materiaal verzamelen en socialiseren gaan de volwassenen op pad om voedsel te zoeken. Terwijl het steeds donkerder wordt, spelen de pluizige jongen op de burcht en sluipen de vrijwilligers weg zonder ze te storen. Zo komt een avond dassen tellen weer tot een eind en hebben er een aantal mensen toch weer deze schuwe dieren gezien.

Tekst en foto: Thirza Wesselink

Bijzondere waarneming

Het oranjepipje (man). Dit vlindertje zie je nu overal rond-dartelen. Maar ze gaan niet al te snel op een bloemetje zitten voor een foto. Vandaag is het me uiteindelijk gelukt om ook het mannetje goed voor de lens te krijgen. Het vrouwtje heeft in tegenstelling tot het mannetje geen oranje vleugeltipjes en lijkt al vliegend heel veel op een Koolwitje.

Tekst en Foto's: Jan ten Brinke

Oranjepipje man

Oranjepipje vrouw

Vlinderweetje

Vlinderweetje 3 van Wiebe Tolman gevonden in de Hommel van maart 2007

Het oranjepipje leeft maar heel kort als vlinder. Het vrouwtje legt haar eitjes op de pinksterbloem of op look zonder look. Eén eitje per plant. De rups gaat zich al na een paar weken verpoppen. De pop leeft een lange periode en overwintert ook als zodanig. Tegen de tijd dat de pinksterbloemen gaan bloeien komt de vlinder uit haar cocon, plant zich voort en sterft al na drie à vier weken. In een weiland (of berm) met pinksterbloemen is de kans groot op waarneming van deze vlinder. De mannetjes vallen op door hun mooie oranje uiteinden van de vleugels.

De imker vertelt

Door Jacqueline

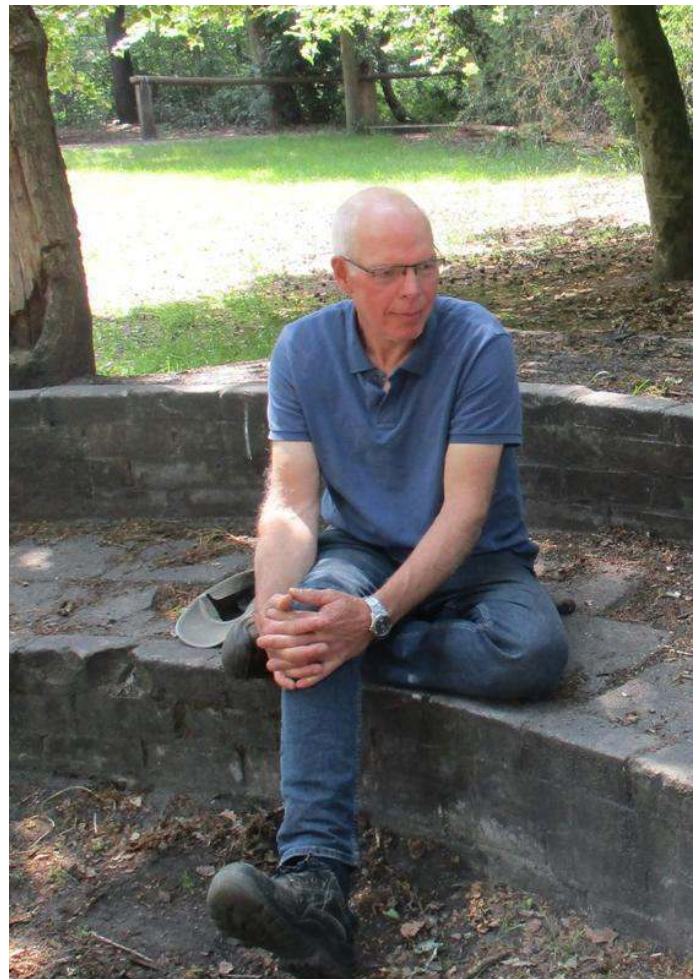
Het is een warme, bijna windstille middag, kortom ideaal weer voor de bijen. In de kampvuurkuil bij de Scouting in het Gemeentebos vertelt de 61-jarige Gerard Timmerman bevlogen over zijn ervaringen als bijenhouder in Hardenberg en directe omgeving. Al meer dan dertig jaar verzorgt en beheert hij de kasten en wanneer Gerard begint te vertellen besef je hoe bijzonder het is een bijenvolk te zijn.

Even later lopen we door het bos langs de bramenstruiken waar honderden bijen zoemen. De bloemen van bramenstruiken zijn ideaal voor de bijen volgens Gerard. Maar ook brandnetels, lindebomen, fruitbomen, wilg en koolzaad en de velen soorten bloemen waar ze in kruipen om stuifmeel en nectar te verzamelen. Stuifmeel is het allerbelangrijkste, want stuifmeelkorrels zijn eiwitrijk voedsel voor de bijen. We komen inmiddels aan bij het gebouw van de Imkervereniging Hardenberg e.o., achter De Steenuil. Gerard nodigt ons uit om mee naar binnen te gaan.

Daar staan prachtig verzorgde kasten met wel tussen 20.000 en 50.000 bijen die hard werken om het volk gezond te houden. Om te kunnen begrijpen hoe alles werkt neemt Gerard ons weer mee naar buiten, naar de voorkant van de kasten. Daar zie je een ongelooflijke bedrijvigheid van de bijen; het lijkt een chaos, maar alles is tot in de puntjes georganiseerd. We staan bij de zoemende menigte, terwijl Gerard vertelt hoe de taken verdeeld zijn. De koningin blijft in de kast en legt wel 1000 tot 1500 eitjes per dag; meestal wordt ze 4 à 5 jaar oud. De werkbijen vliegen af en aan en zitten onder het stuifmeel, op zoek naar nectar en bestuiven zo de bloemen. Vol nectar vliegen ze de kast in. Gerard vertelt zo enthousiast dat je goed moet luisteren. Het is alsof we een beginner les krijgen, die heel leerzaam is. Gerard vertelt verder dat de nectar wordt opgeslagen, maar nog erg vloeibaar is. Om het teveel aan vocht te verdampen gaan de darren met hun vleugeltjes wapperen om te ventileren. Het is een grappig gezicht om die darren op een rijtje voor de ingang te zien zitten. Verder zijn darren heel belangrijk voor de voortplanting van de bijen. Tijdens de bruidsvlucht wordt de jonge koningin in de lucht door vier darren bevrucht, waarna de darren sterven. De koningin heeft nu voor 4 à 5 jaar genoeg eieren dankzij die ene bruidsvlucht.

In het midden de koningin met groene stip

Gerard wil ons binnen, waar de kasten staan, een volk laten zien. Voor de zekerheid krijgen we beschermende kleding aan. Nu begrijpen we wat Gerard voor intensieve en belangrijke taak heeft als imker. Hij zorgt met hart en ziel voor zijn bijen. De dagelijkse controle in deze periode is de drukste tijd van het jaar. Gerard opent voorzichtig de kleinste kast en we zien de koningin met de groene stip, tussen al haar bijen. Gerard heeft het liefst een Carnica-koningin. Gehaald op Vlieland, geselecteerd op zachtaardigheid en vitaliteit en dus goed voor haar volk. Hij vertelt verder dat de werkbijen heel hard moeten werken en daardoor niet ouder worden dan zes weken. In de lente- en zomerperiode hebben Gerard en zijn bijen het erg druk. Maar in de winter is dat een ander verhaal; er worden geen eieren gelegd en de bijen kruipen dan dicht op elkaar, met z'n allen tegen de honingzolder aan, boven in de kast en leven van de honing en suikerwater. Ik vraag aan Gerard waar het woord "imker" vandaan komt. Hij vertelt dat dat woord van "Imme" komt en dat betekent o.a. honingbij. Gerard zijn grootmoeder had een "iemschoer" en dat is een bijenschuurtje.

Gerard weet zoveel te vertellen over zijn leven als imker dat het de moeite meer dan waard is om hier vandaag te mogen meelopen, zo tussen al die bijen. De rust die hij uitstraalt geeft je het gevoel totaal geen angst te hoeven hebben en rustig tussen al die hardwerkende- en zoemende bijen te kunnen staan. Op de grond staat een apparaat om de honing te slingeren; ook dit doet Gerard zelf. Lekker pure gezonde honing. Hij vertelt tenslotte nog dat de imkervereniging regelmatig cursussen verzorgt.

Door deze middag mee te mogen kijken bij een bevlogen imker, hebben we een heel andere kijk gekregen op de bij.

Werkgroep padden/amfibieën

Onze paddenman Marinus Oogjes op tv

In april werd in een uitzending van Loretta Schtijver op RTL4 aandacht besteed over padden en de paddentrek met Marinus Oogjes. Aan de Rheezerweg werd het ondanks de regen toch wel gezellig samen. In regenkleding bekeken ze het eerste emmertje, helaas leeg. In de tweede emmer zat maar één pad. Waarschijnlijk was de karige vangst het gevolg van het slechte weer. Loretta had wel een goed beeld gekregen van Marinus en zijn activiteiten als paddenman.

Marinus met Loretta Schrijver

Marinus bij een paddenscherm

Marinus blijft zich inzetten.....

voor groot en klein

DE REDACTIE STOPT!

Voor u ligt de voorjaarseditie van De Hommel, met daarin onder andere aandacht voor het 25-jarig bestaan van dit ledenblad. We hebben er alles aan gedaan om het zo feestelijk mogelijk te maken.

Door de recente gewijzigde opstelling vanuit het bestuur is het ons niet meer mogelijk om ons voor de volle 100% in te zetten om 4x per jaar een mooi gevarieerd natuurblad te maken. Door beperkingen en bemoeienissen is dit voor ons niet meer te doen.

Veertien jaar lang hebben we het proces doorgemaakt van een kleine- naar een grote, volwassen editie van Hommel. Schrijven van artikelen en het verzamelen van kopij, waarbij ik maar liefst 66x te gast was bij IVN-ers voor een interview, thuis of in het veld. Het waren leerzame verhalen over hun leven met de natuur. De Hommel maken was een leuke, maar intensieve klus, waarbij één ding voorop stond: respect voor mens en natuur. Hierbij willen wij dan ook iedereen die de natuur een warm hart toe draagt hartelijk bedanken voor hun vertrouwen en steun in ons als redactie van De Hommel.

De redactie van De Hommel was een hecht team en de vele uren samen heeft ons sterk gemaakt. Lambert, bedankt voor alles en het corrigeren van de ingezonden kopij; Loekie, bedankt voor de opmaak en Henk van Duuren, onze trouwe columnist, voor zijn bijdragen. Cock, zoveel uren doken wij samen in De Hommel, ook jij bedankt voor je geduld en tomeloze inzet. We hopen dat De Hommel zal blijven bestaan en dat er een nieuwe-, jongere redactie het stokje zal overnemen.

Jacqueline

Laatste vergadering van de redactie.
Foto: Bert Jonkhans

Rots en Water
programma

Zorgen

je kind wordt gepest, gaat met buikpijn naar school of is niet weerbaar genoeg, trainingen in kleine groepen of individueel.
Start op elk gewenst moment op verschillende locaties in de regio of bij u op school.

■ weerbaarheid ■ zelfvertrouwen ■ grenzen stellen

Stavast
COACHING

Michiel Stolper
06-162 43 443
info@stavastcoaching.nl
www.stavastcoaching.nl

Leuke waarneming

Moeder meerkoet met 3 kleuters voorin. Foto: Peter Nieuwenhuis

Moeder meerkoet met twee kleuters in de kofferbak. Foto: Peter Nieuwenhuis

Iedere natuurliefhebber is van harte welkom bij het IVN!

 Dé kindercamping van Nederland!

- ★ Elke dag animatie
- ★ 10 Sprookjesfiguren
- ★ ANWB Top Camping 2018
- ★ Binnenzwembad
- ★ Binnenspeeltuin
- ★ Voor kinderen t/m 10 jaar

Meer informatie op www.sprookjescamping.nl

Het bestuur

IVN HARDENBERG-GRAMSBERGEN

Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid

(ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 40062389)

Samenstelling bestuur

Voorzitter/dagelijks bestuur	vacature
Vice-voorzitter/dagelijks bestuur	vacature
Secretariaat/dagelijks bestuur	Dick de Waard
Penningmeester/dagelijks bestuur	Bertil Haring
Algemeen bestuurslid	Ineke Rood-Opzitter
Algemeen bestuurslid	vacature
Algemeen bestuurslid	vacature

e-mail: ledenadministratie@ivnhardenberg.nl

Ledenadministratie: Janny Leenheer

Redactieadres De Hommel: e-mail: dehommel@ivnhardenberg.nl

Afdelingssecretaresse: Baukje Reitsma

Correspondentieadres: Anerveenseweg 25, 7788 AG, Anerveen

Tel.nummer: 0524-562444

e-mailadres IVN afdeling: secretariaat@ivnhardenberg.nl

Website: www.ivnhardenberg.nl

Grasmus, foto: Ron Gooselink

De Werkgroepen

Werkgroep Duurzaamheid

Werkgroep Excursies

Werkgroep Groene Visite

Werkgroep Insecten

Werkgroep Kraam

Werkgroep Landschapsonderhoud

Werkgroep Nestkasten

Werkgroep Padden/amfibieën

Werkgroep Paddenstoelen

Werkgroep Planten

Werkgroep Vogels

Werkgroep Zoogdieren

Contactpersoon Jeugd

Miriam Gerrits

Jaap Muilwijk

Ineke Rood-Opzitter

Julian Overweg

Ineke Rood-Opzitter

Wiebe Tolman

Fam. Lambers

Marinus Oogjes

Lydia de Waard-Levöleger

Peter Fleurke

Julian Overweg

Thirza Wesselink

Ineke Rood-Opzitter

Voor informatie over de werkgroepen neem contact op met Baukje Reitsma. Tel. 0524-562444

www.roelvandenbiggelaar.nl

**ROEL
VANDENBIGGELAAR**
BLOEMEN&WONEN&CADEAUS

Europaweg 21-23 | Hardenberg
Tel. 0523 - 27 14 00

www.misker.nl

 Twee ijzersterke merken onder één dak

Herbers

T W E E W I E L E R S

MOLENPLEIN 4
HARDENBERG

TEL. (0523) 26 20 54

www.fotoramahardenberg.nl info@fotoramahardenberg.nl

FOTORAMA
A World Of Color

Adm. Melrichstraat 35, Hardenberg-Tel.0523-260476

- * Afdrukken van alle digitale foto bestanden (v/a 5 minuten)
- * Pasfoto's
- * Foto van Foto(zonder beeld verlies!)
- * Omzetten van kleur naar zwart/wit en/of bruin-ton.
- * Samenvoegen van verschillende foto's.
- * Restauratie
- * Foto's van dia's
- * Scannen van dia's en op CD of DVD zetten
- * Verwijderen van kleurzwemen, achtergronden of storende elementen.
- * Professioneel scannen van 6x6 en 6x4,5 negatieven
- * Scannen van kleinbeeld negatieven

www.fotoramahardenberg.nl info@fotoramahardenberg.nl

ProVOET

Voetsalon Lianne

Medisch en oncologisch
voetzorgverlener

Lianne Dijkstra
Orionlaan 8
7771 EK Hardenberg
0523-263025
www.voetsalonlianne.praktijkinfo.nl

Bakkerij Slatman

Bruchterweg 67 Anebeensweg 34
Hardenberg Ane/ Gramsbergen

welKOOP

Lange Spruit 11, 7773NE Hardenberg
Tel. (0523) 271 969

EUROPART

Oosteinde 34
7772CB Hardenberg
Tel. 0523-267520
onderdelen.keep@ziggo.nl

Stofzuiger en onderdelenspecialist
G. Keep

Het adres voor reparatie witgoed, onderdelen en service

Hout voor de koude dagen

Verkrijgbaar bij onze vereniging!
Bel voor informatie en prijzen:
06-20009596.

De houtgroep aan het werk

Iedere natuurliefhebber is welkom

Lid worden van IVN Hardenberg - Gramsbergen ?

Leden ontvangen 4 x per jaar ons afdelingsblad "De Hommel" en 4 x per jaar het blad "Mens en Natuur" van het landelijke IVN.

Leden kunnen gratis meedoen met onze excursies en verenigingsactiviteiten.

De contributietarieven:

€ 24,00 voor leden, huisgenoot-leden en jeugdleden € 6,00, donateurs € 10,00 per jaar.

Het lidmaatschapsjaar loopt vanaf 1 januari t/m 31 december. Opzeggingen vóór 15 november liefst per e-mail bij de ledenadministratie mev. Janny Leenheer, e-mail adres: ledenadministratie@ivnhardenberg.nl. De contributie wordt jaarlijks per automatisch incasso geïnd. Het lidmaatschap begint zodra de door u getekende machtigingskaart door de ledenadministratie is ontvangen.

Ons IBAN bankrekeningnummer is: NL24 RABO 0384977006.